

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЇ

Резніков О.Л. (м. Запоріжжя)

Стаття присвячена актуальній на сьогодні проблемі економічної безпеки підприємств металургії. Одне з питань, яке потребує нагального вирішення - це кількісна оцінка рівня економічної безпеки. У статті приведений перелік існуючих методик західних та вітчизняних вчених, які присвячені кількісній оцінці економічної безпеки підприємства та окремих заходів із її підвищення.

Ключові слова: економічна безпека, рівень економічної безпеки, критерій оцінки, індикаторний підхід, ресурсно-функціональний підхід.

Вступ

Невід'ємним елементом дослідження економічної безпеки підприємств металургії є вибір критерію оцінки економічної безпеки. Під критерієм економічної безпеки підприємства розуміється ознака або сума ознак, на підставі яких може бути зроблений висновок про те, знаходиться підприємство в економічній безпеці чи ні. Такий критерій повинен не тільки констатувати наявність економічної безпеки підприємства, а і оцінювати її рівень, при цьому кількісну оцінку рівня економічної безпеки бажано було б отримати за допомогою тих показників, які використовуються в плануванні, обліку і аналізу діяльності підприємства, що є передумовою практичного використання цієї оцінки [1]. При виборі критерію кількісної оцінки економічної безпеки підприємства слід звернути увагу на декілька суттєвих положень: критерій оцінки повинен бути достовірним в умовах обмеженої кількості даних; критерій не повинен потребувати висококваліфікованих спеціалістів, або спеціального обладнання. Адже українські підприємства у сучасних умовах господарювання не завжди мають напрацьовані точні бази порівняльних даних, або високо розвинуті технологічні рішення та належним чином підготовлених робітників аналітичних відділів. У сучасній економічній літературі існує декілька підходів до кількісної оцінки рівня економічної безпеки металургійних підприємств. Один з них - це відомий індикаторний підхід, при якому рівень економічної безпеки визначається за допомогою так званих індикаторів [2]. Індикатори розглядаються як порогові значення показників, що характеризують діяльність підприємств металургійної галузі в різних функціональних областях, відповідні певному рівню економічної безпеки. Оцінка економічної безпеки підприємства встановлюється за результатами порівняння (абсолютного або відносного) фактичних показників діяльності підприємства з індикаторами. Індикаторний підхід до оцінки рівня економічної безпеки підприємства узятий з області оцінки економічної безпеки держави. Принаймні, саме формування системи індикаторів і розрахунок інтегрального індикатора економічної безпеки передбачені Концепцією економічної безпеки України [3]. Оцінка рівня економічної безпеки металургійного підприємства на основі індикаторного підходу передбачає визначення з високою мірою точності бази порівняння – індикаторів. Саме рівень точності індикатора в цьому випадку і є проблемою,

яка полягає в тому, що в даний час відсутній методична база визначення індикаторів, що враховують особливості діяльності підприємства, обумовлені, зокрема, його галузевою приналежністю, формою власності, структурою капіталу, існуючим організаційно-технічним рівнем. А якщо ще додати необхідність постійного уточнення величини індикатора унаслідок постійної динаміки зовнішньої середовища і внутрішніх змін в діяльності підприємства, то складність проблеми збільшується у багато разів, оскільки індикатори-показники взаємозв'язані та взаємообумовлені. У цьому випадку виникає необхідність постійного коректування системи показників, що є індикаторами економічної безпеки підприємства. Це спричиняє збільшення трудомісткості управлінських робіт і, зважаючи на неординарності виконуваних при цьому дій, управлінських рішень, що приймаються, вимагає залучення висококваліфікованих спеціалістів. У разі некваліфікованого визначення значення індикаторів неправильно може бути визначений рівень економічної безпеки металургійного підприємства. Індикаторний підхід виправданий на макрорівні, де значення індикаторів стабільніші [1]. Отже, застосування цього методу у практичних цілях підприємств є незручним.

В.Забродським [4] запропоновано використовувати для оцінки економічної безпеки підприємства підхід, що відображає принципи і умови програмно-цільового управління і розвитку. Відповідно до цього підходу оцінка економічної безпеки підприємства ґрунтується на інтеграції сукупності показників, що визначають економічну безпеку. При цьому використовується декілька рівнів інтеграції показників і такі методи їх аналізу, як кластерний і багатовимірний аналіз. Такий підхід відрізняється високою мірою складності аналізу, що проводиться, з використанням методів математичного аналізу. І якщо його використання в дослідницькій області дозволяє отримати достовірні результати оцінки рівня економічної безпеки підприємства, то в практичній діяльності підприємств це вельми важко. До того ж – і це відзначає В.Забродський – дуже складною є "оцінка стійкості сукупного інтегрального показника при заданій області його зміни". Запропонований автором підхід до оцінки стійкості сукупного інтегрального показника дозволяє оцінити рівень економічної безпеки підприємства, але його практичне застосування не є можливим або економічно виправданим в умовах функціонування більшості українських підприємств металургійної галузі. Ще один підхід до вибору критерію економічної безпеки металургійного підприємства та її рівня ґрунтується на прийнятому розумінні єства економічної безпеки підприємства. Це підхід, запропонований Воронковою А., Пономаревим В. та Дибнисом Г., спирається на положення, що економічну безпеку підприємства запропоновано розглядати як міру узгодження його інтересів з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, а будь-який інтерес підприємства – як його взаємодія з суб'єктами зовнішнього середовища, в результаті якого підприємство отримує прибуток [2]. Виходячи з цього положення, критерієм економічної безпеки підприємства логічно назвати отримуваний в результаті взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища прибуток, яким підприємство може вже

розпоряджатися на свій розсуд, тобто чистий прибуток. При відсутності прибутку або, більш того, збитках, не можна говорити про дотримання інтересів підприємства і, отже, про те, що підприємство знаходиться в економічній безпеці. Таким чином, підхід, що пропонується, до вибору критерію економічної безпеки металургійного підприємства базується на отриманні підприємством прибутку.

При оцінці економічної безпеки підприємства можуть використовуватися результати порівняння величини отриманого чистого прибутку підприємства з вибраними для цієї мети базами порівняння, наприклад, з величиною витрачених ресурсів. В цьому випадку відповідність прибутку підприємства витратам виробництва і величині капіталу, що експлуатується, можна встановити за допомогою показників рентабельності витрат і загального капіталу, що дасть можливість оцінити ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства і, певною мірою, його фінансову стійкість [1]. Проте, ефективність використання ресурсів підприємств металургії лише певною мірою характеризує їх економічну безпеку, оскільки відображає не стільки міру гармонізації їх інтересів з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, скільки такі внутрішні особливості діяльності, як рівень прогресивності використовуваної технології, організація виробництва, праці і управління тощо. Тому для визначення саме оцінки економічної безпеки з урахуванням усіх факторів має бути застосований інший підхід, заснований на порівнянні величини інвестицій підприємства, причому переважно за рахунок реінвестованого прибутку, з об'ємом засобів, необхідних для забезпечення економічної безпеки підприємства. Запропонований підхід до визначення критерію рівня економічної безпеки підприємства заснований на визнанні значення розширеного відтворення капіталу підприємства для дотримання його інтересів, їх узгодження з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. За результатами оцінки можна встановити рівні економічної безпеки підприємства. Величина прибутку, необхідного для забезпечення розширеного відтворення капіталу металургійного підприємства, обумовлена такими параметрами діяльності підприємства, як об'єм і динаміка процесу відтворення капіталу. У свою чергу, динаміка відтворювального процесу визначається галузевою приналежністю підприємства, масштабом і типом виробництва, рівнем державної підтримки діяльності підприємства і рівнем його економічної безпеки, а також мірою інтенсивності конкуренції в галузі. В даний час в економічній літературі питання інвестування, пов'язаного з розширеним відтворенням капіталу, отримали досить широке освітлення [2].

Маркетингова орієнтація відтворювального процесу капіталу передбачає, що при визначенні засобів, необхідних підприємству, не можна не враховувати ринкові позиції підприємства, його глобальний інтерес, обумовлений об'ємом продажів його продукції, робіт або услуг. Рішення про інвестиції в розширене відтворення капіталу підприємства повинні ґрунтуватися значною мірою на результатах маркетингових досліджень, що пред'являє до них високі вимоги з точки зору їх ефективності. Західні вчені більшою мірою концентруються не на оцінці економічної безпеки, а на

оцінці окремих дій, справлених на її підвищення. Так, наприклад, у роботах Гордона [5-10] значна увага приділяється ефективності вкладання грошових коштів у засоби забезпечення інформаційної складової економічної безпеки підприємства. Зокрема, при використанні статистичних методів, проводиться оцінка економічних витрат, які зазнає підприємство у разі порушення його інформаційної безпеки. Ця оцінка засновується на гіпотезі ефективних ринків (ЕМН), згідно з якою будь-яка інформація стосовно фінансового положення фірми миттєво знаходить своє відображення у ціні її цінних паперів. Таким чином, маючи інформацію про наслідки порушення інформаційної безпеки і про кошти, витрачені на неї, вчений проводить аналіз та розкриває їх взаємозв'язок [11, 12]. Нажаль, подібна методологія не може бути застосована у нашій країні, враховуючи дуже низький рівень торгів цінними паперами та закритість більшості статистичної інформації з боку підприємств. Основним засобом оцінки ефективності заходів, спрямованих на підвищення інформаційної складової економічної безпеки металургійного підприємства у роботах багатьох закордонних вчених є статистичний аналіз даних, отриманих шляхом web-опитань, або інтерв'ю з персоналом компаній, які проводили такі заходи. Наприклад, у роботі Такемура [13] використовуються дані web-опитання стосовно застосування працівниками компаній нових заходів інформаційної безпеки, а у роботах Альбрехтсен [14] та Альбрехтсена и Ховдена [15] застосована оцінка ефективності заходів за допомогою інтерв'ю робітників. В умовах нашої країни така оцінка буде носити дуже суб'єктивний характер, адже географічна, економічна середина та рівень освіти багатьох підприємств дуже відрізняються одне від одного і майже неможливо привести їх до однакових умов, що дозволило б виконати відповідні статистичні тести.

Ще один підхід до оцінки рівня економічної безпеки підприємства металургії може бути названий ресурсно-функціональним. Відповідно до цього підходу оцінка рівня економічної безпеки підприємства здійснюється на основі оцінки стану використання корпоративних ресурсів за спеціальними критеріями [16, с. 143– 146]. Відповідно до ресурсно-функціонального підходу найбільш ефективно використання корпоративних ресурсів, необхідне для виконання цілей даного бізнесу, досягається шляхом попередження погроз негативних дій на економічну безпеку підприємства і досягнення наступних основних функціональних цілей економічної безпеки підприємства. Ресурсно-функціональний підхід до оцінки рівня економічної безпеки підприємства металургійної галузі є дуже широким. Спроба охопити всі функціональні області діяльності підприємства наводить до розмивання поняття економічної безпеки, а оцінка її рівня за допомогою сукупного критерію економічної безпеки, що "розраховується на основі думок кваліфікованих експертів за окремими функціональними критеріями економічної безпеки підприємства" [16, с. 144], схильна до значного впливу суб'єктивної думки експертів. Аналіз ресурсно-функціонального підходу до оцінки рівня економічної безпеки підприємства металургії дозволяє зробити висновок, що багато його положень

синонімічні підходам до оцінки ефективності використання ресурсів, тобто в цьому випадку оцінка рівня економічної безпеки підприємства ототожнюється з оцінкою ефективності використання ресурсів, що, при всій важливості останнього, не цілком відповідає оцінці рівня економічної безпеки підприємства. Суб'єктивізм ресурсно-функціонального методу виявляється як в оцінці збитків при визначенні окремих функціональних критеріїв економічної безпеки підприємства, так і в процесі розподілу питомої ваги функціональних складових при розрахунку сукупного критерію економічної безпеки підприємства.

Однак, незважаючи на можливу критику цього підходу, він надає можливість кількісної оцінки ефективності втілення окремих дій, направлених на підвищення економічної безпеки металургійного підприємства. При розгляді системи показників, що мають відношення до забезпечення економічної безпеки, у науковій літературі їх зазвичай розділяють на дві групи:

1) кількісні показники - характеризують масштаби робіт із забезпечення економічної безпеки, наприклад, показник питомої ваги співробітників, що займаються питаннями безпеки, у загальній чисельності персоналу підприємства; склад та структура служби безпеки; кількість та джерела необхідної інформації тощо. Динамічний аналіз цих показників дає уявлення про масштаби діяльності служби безпеки підприємства та її роль у загальній структурі функціонування підрозділів підприємства;

2) вартісні показники - включають показник питомої ваги витрат на забезпечення економічної безпеки підприємства у його сукупних бюджетних витратах, що показує рівень фінансування робіт по забезпеченню ЕБП, а також показник ефективності заходів, що застосовуються по забезпеченню кожної складової ЕБП окремо. При ефективних та дієвих заходах даний коефіцієнт повинен прямувати до максимуму, його значення визначається наступним чином [17, с 57]:

$$K_{\text{фк}} = \frac{C_{\text{пз}}}{B_{\text{зз}} + Z_{\text{зо}}} \quad (1)$$

де $K_{\text{фк}}$ - функціональний критерій забезпечення кожної складової ЕБП;

$C_{\text{пз}}$ - сукупний збиток або втрати, що були попереджені, за окремою складовою ЕБП;

$B_{\text{зз}}$ - загальні витрати на забезпечення заходів по попередженню відповідних загроз економічній безпеці;

$Z_{\text{зо}}$ - загальні отримані збитки, які не були попереджені.

Подібна методика розрахунку ефективності заходів викладена у працях російського вченого Олейнікова Е.А. (таблиця 1) [17, с. 57].

Таким чином, для визначення ефективності та доцільності будь-яких заходів по зменшенню небезпеки, попередженню різноманітних загроз підприємству необхідне порівняння витрат на відповідні заходи з можливим зниженням шкоди, яку зазнає підприємство в теперішніх умовах. Очевидно, що при збільшенні витрат має зменшуватися шкода та збитки. Залежність витрат на забезпечення безпеки та розміру шкоди можна представити у графічному вигляді на рисунку 1 [18, с. 228].

Таблиця 1 - Розрахунок ефективності заходів, що приймаються із забезпечення окремої складової економічної безпеки підприємства

Назва заходу	Виконавець	Попереджений збиток (школа)		Ефективність заходів, що приймаються по попередженню шкоди (= гр.3 • гр.4)	Отримані збитки		Сукупні отримані збитки (школа) за відповідною складовою (гр.6 • гр.7)
		Збиток або шкода (кількість випадків)	Вартість		Збиток або шкода (кількість випадків)	Вартість	
1							
2							
3 тощо							
Всього по попередженій шкоді							
1							
2							
3 тощо							
Всього по отриманим збиткам							
Ефективність заходів, що приймаються по забезпеченню окремої складової економічної безпеки підприємства ($E_{\text{ЕБП}}$):							
$E_{\text{ЕБП}} = \frac{\sum(\text{графа 5})}{\sum \text{витрат} + \sum(\text{графа 8})}$							

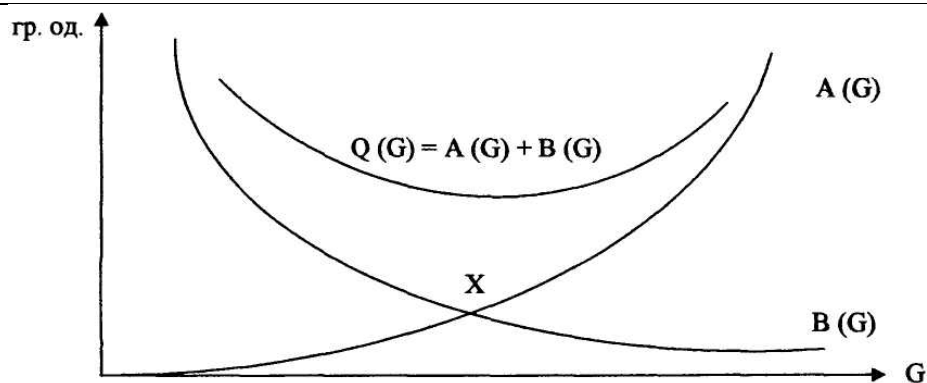

Рисунок 1 - Вид графічної залежності витрат на забезпечення економічної безпеки

На рисунку 1 G - рівень безпеки;

$A(G)$ - функція, що відображає зміну економічних витрат на підтримку рівня безпеки (ризик) в залежності від G ;

$B(G)$ - функція, що відображає закономірності зниження економічного еквіваленту збитку по мірі збільшення рівня безпеки (зниження рівня ризику);

$Q(G)$ - функція, що виражає сумарні економічні витрати.

Аналіз графічної залежності, наведений на рисунку 1, показує, що оптимальний варіант витрат може бути знайдений шляхом дослідження кривої $Q(G)$ на екстремум, якщо не потрібно приймати до уваги інші обставини.

Точка мінімуму кривої $Q(G)$ відповідає рівності:

$$\frac{dA(G)}{dG} = - \frac{dB(G)}{dG} \quad (2)$$

Рівняння свідчить, що в точці X на рисунку 1 економічні витрати на забезпечення безпеки дорівнюють економічному еквіваленту шкоди, яку варто очікувати на даному рівні безпеки. Зниження економічного еквіваленту шкоди на практиці може бути досягнуте за рахунок різних шляхів, як-от вдосконалення технологічних та виробничих процесів, організації управління безпекою тощо. При виборі та аналізі таких варіантів потрібно, окрім економічної доцільності, брати до уваги вимоги законодавства, а також традиції по управлінню безпекою, що склалися у країні.

При визначенні функціональної залежності $A(G)$ для аналітичного та графічного знаходження, потрібно приймати до уваги витрати на технічне забезпечення безпеки та витрати на створення та підтримання у готовності організаційно-технічних систем, структур та різного роду формувань (наприклад, систем моніторингу та контролю ЕБП, систем попередження та управління безпекою, аварійно-рятувальних формувань тощо). Функціональна залежність $B(G)$ повинна будуватися з урахуванням усіх можливих видів шкоди, зниження потенціалу та можливостей підприємства, а також економічних витрат, пов'язаних із впровадженням та використанням відповідних систем та формувань. Аналіз шляхів визначення функцій, що розглядаються, можливий за рахунок графічної побудови (аппроксимації) на основі розрахунків та експертних оцінок із застосуванням сучасних інформаційних технологій та математичних методів інтерполяції та екстраполяції. Слідуючим кроком аналізу буде урахування витрат, пов'язаних з переходом від рівня економічної безпеки G_1 до потрібного рівня економічної безпеки. Адже підвищення рівня безпеки це не лише витрати на утримання персоналу, систем моніторингу тощо. Суттєве зниження рівня економічного ризику можливе лише за умови переходу на якісно новий організаційний рівень вирішення цього питання. Функціональну залежність витрат на перехід із встановлено рівня економічної безпеки G_1 до бажаного рівня безпеки G_2 відображатиме функція $C(G)$. Другою найважливішою задачею після визначення розміру необхідних витрат на забезпечення ЕБП є оцінка економічної ефективності використання ресурсів на підвищення рівня безпеки. Як зазначалося вище, ефективність досягається за умови, коли економічні витрати на забезпечення безпеки дорівнюють еквіваленту шкоди, яку варто очікувати на даному рівні безпеки. Таку умову можна записати у вигляді:

$$A(G) + B(G) + C(G) \rightarrow \min \quad (3)$$

Якщо функції $B(G)$ та $C(G)$ визначені на інтервалі G , що розглядається, то отриманий вираз можна продиференціювати:

$$\frac{dA(G)}{dG} + \frac{dB(G)}{dG} + \frac{dC(G)}{dG} = 0 \quad (4)$$

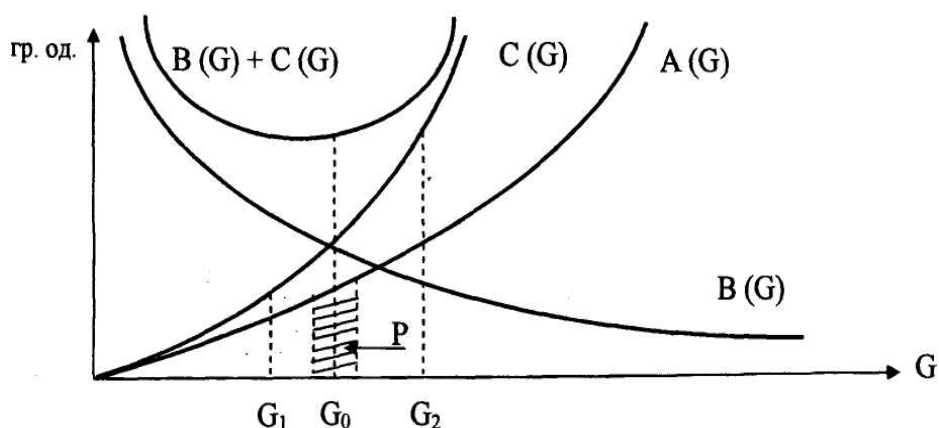

Рисунок 2 - Графічна інтерпретація економічної оптимальності переходу на новий рівень ЕБП

Наведена умова економічної оптимальності виконується на рівні безпеки G_0 , введемо у розрахунок величину P [18, с 233]:

$$\left(\frac{dA(G)}{dG} + \frac{dC(G)}{dG} \right)_{G_0} = -\frac{dB(G)}{dG} = -P \quad (5)$$

де P - величина, що за змістом виражає економічний еквівалент витрати ресурсів на переведення підприємства на вищий рівень економічної безпеки в точці оптимальності, у розрахунку на одиницю ризику. Величину, обернену до P (питомих витрат) у теорії ефективності прийнято називати коефіцієнтом ефективності. В даному випадку величина, що дорівнює $\frac{1}{P}$, являє собою коефіцієнт ефективності витрат при переведенні підприємства з існуючого рівня безпеки G_1 на рівень G_0 шляхом, що задовольняє умові економічної оптимальності. Позначимо цю величину через K_p . спрощена формула для його розрахунку наступна:

$$K_p = \frac{G_2 - G_1}{B_2 - B_1} \quad (6)$$

Якщо аналітичний вираз розглянутих функцій неможливо або трудомістко визначити, то економічну ефективність витрат на забезпечення ЕБП можна оцінити шляхом графічного аналізу з використанням графічної залежності величини витрат $A(G)$ та розміру збитків або шкоди $B(G)$. Відповідні величини визначаються експертним методом або на основі минулого досвіду із застосуванням відповідного математичного апарату. Графіки $C(G)$ будуються по законам математичного інтегрування, при цьому інтервал $(G_1 - G_2)$ розбивається на певне число смуг, в залежності від точності розрахунків. На практиці особливо важливим є застосування наведеної методики у конкретних умовах, враховуючи системи страхування економічних ризиків як метод запобігання небезпеці. Також потрібно мати на увазі, що величина ризиків при кожному обсязі витрат на запобіжні заходи важко визначається конкретною функцією та часто є випадковою. Крім того, при проведенні подібного економічного аналізу виникають труднощі через відсутність на даний час нормативних показників

визначення нанесеної шкоди, тим більш, коли потрібно врахувати різні види шкоди, які завдаються підприємству одночасно з різних боків, від погіршення іміджу підприємства та зменшення конкурентних переваг до деструктивних змін усієї системи господарювання. Саме тому необхідно роздивлятися підприємство-об'єкт аналізу як систему. За системного підходу при розгляді підприємства та його цілеспрямованої Діяльності передбачається комплексний аналіз усіх факторів, шляхів та методів вирішення завдання у конкретних умовах.

Перспективи подальших наукових досліджень:

- вивчення ефективності заходів із забезпечення економічної безпеки підприємств металургії в умовах ринку і кризи.

Література

1. Козаченко А.В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: Монография. – К.: Лібра, 2003. – 280с.
2. Воронкова А.Е. та ін. Поддержка конкурентоспособного потенциала предприятия / А.Е. Воронкова, В.П. Пономарев, Г.И. Дибнис. – К.: Техніка, 2000. – 152с.
3. Концепція економічної безпеки України. Ін-т екон. прогнозування. Кер. Проекту В.М. Геець. – К., 1999. – 56с.
4. Забродский В., Капустин Н. Теоретические основы оценки экономической безопасности отрасли и фирмы // Бизнес-информ. – 1999. - №15-16. – С. 35-37.
5. Gordon L.A, Loeb L.P. The Economics of Information Security Investment // ACM Transactions on Information and Security Systems. – 2002. – Vol. 5. – pp.438-457.
6. Gordon L.A., Loeb M.P. Expenditures on Competitor Analysis and Information Security: A Managerial Accounting Perspective // Managerial Accounting in the Digital Economy / Ed.: Bhimni, A. – Oxford: Oxford University Press, 2006 – pp. 95-111.
7. Campbell K., Gordon L.A, Loeb M.P., Zhou L. Economic Cost of Publicly Announces Information Security Breaches: Empirical Evidence from the Stock Market // Journal of Computer Security. – 2003. – Vol. 11. – No. 3. – pp.431-448.
8. Gordon L.A., Loeb M.P., Lucyshyn W., Richardson R. 2006 CSI/FBI Computer Crime and Security Survey // Computer Security Journal. – 2006. – Summer. – p.16.
9. Gordon, L. A., Loeb M.P. Return on Information Security Investments: Myths vs. Reality // Strategic Finance. - November 2002. - pp. 26-31
10. Gordon L.A., Loeb M.P. Budgeting Process for Information Security Expenditures: Empirical Evidence // Communications of the ACM. - 2006. -Vol. 49. - No. 1. - pp. 121-125.
11. Ishiguro M., Tanaka Y., Matsuura R., Murase I. The Effect of Information Security Incidents on Corporate Values in the Japanese Stock Market // Proceedings of The 2006 Workshop on the Economics of Securing the

Information Infrastructure

12. Tanaka H., Matsuura K., Sudoh O. Vulnerability and information security investment: An empirical analysis of e-local government in Japan // Journal of Accounting and Public Policy. – 2005. – Vol. 24. – No. 1. – pp. 37-59.
13. Takemura T., Minetaki K. An Empirical Analysis on Information Security Countermeasures // The 2nd International Conference on Social Sciences, Turkey, September, 2009.
14. Albrechtsen E. A Qualitative Study of Users View on Information Security // Computer and Security. – 2007. – Vol. 26. – pp. 276-289.
15. Albrechtsen E., Hovden J. The Information Security Digital Divide between Information Security Managers and Users // Computer and Security. – 2009. – Vol. 28. – pp. 476-490.
16. Основы экономической безопасности / Под ред.. Е.А. Олейникова. – М., 1997. – 288с.
17. Бесчастный В.Н. Влияние теневой экономики и экономической преступности на экономическую безопасность: Монография, Донецк: Каштан, 2007. - 484 с.
18. Измалков А.В. Управление безопасностью социально-экономических систем и оценка его эффективности: Монография. – М.: Компания Спутник+, 2003. - 442 с.

Резніков О.Л. Методичні рекомендації до оцінки ефективності заходів із забезпечення економічної безпеки підприємств металургії

Стаття посвячена актуальній на сьогодні проблемі економічної безпеки підприємства металургії. Один из вопросов, который требует немедленного разрешения - это количественная оценка уровня экономической безопасности. В статье приведен обзор существующих методик западных и отечественных ученых, которые посвящены количественной оценке экономической безопасности предприятия и отдельных мероприятий по ее повышению.

Ключевые слова: экономическая безопасность, уровень экономической безопасности, критерий оценки, индикаторный подход, ресурсно-функциональный подход.

Reznikov O.L. Methodical recommendations for appreciating the actions efficiency on maintenance of economic safety of metallurgy enterprises.

The article is devoted to the pressing question of metallurgy enterprises economic security. One of the question which demands immediate attention is determination of the quantitative estimate of the economic security level. The review of the contemporary methods of foreign and home scientists, which are devoted to the quantitative estimate of the enterprise economic security and separate actions for its improvement, is given.

Key words: *economic security, economic security level, evaluation criteria, indicator approach, resource and functional approach.*